

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Vera sententia sequentibus conclusionibus stautuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

§. I.

*Vera sententia sequentibus conclusionibus
statuitur.*

Dico primò, actus charitatis remissos de condigno promereri gratiæ, charitatis, & gloriæ augmentum.

Probatum primò ex Scriptura: Nam Matthæi 103. 10. & Marci 9. dicitur eum qui dederit calicem aquæ frigidæ in nomine Christi, non fore privandum mercede suâ: Atqui istud opus est valde remissum, & minimum inter opera pietatis: Ergo actibus etiam remissis charitatis correspondet merces vitæ æternæ, & augmentum gloriæ; subindeque etiam gratiæ & charitatis, quibus gloria mensuratur. Ibidem etiam dicit Christus Dominus: *Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt*, hoc est, omnia opera vestra bona, omnes cogitationes, quantumvis leves, & capillis similes, tamen numeratæ sunt apud Deum, ut iis dignam mercedem in die iudicii largiatur, sicut explicat Ambrosius lib. 2. de Spiritu sancto, his verbis: *Quid mihi prodest si Deus ipse omnes meos novit capillos? Illud mihi redundat, & proficit, si bonorum operum pervigil testis remunerationem gloriæ donet æterna.*

Confirmatur ex illo 2. ad Corinth. 9. *Qui parce 109. seminat, parce & metet.* Quorum verborum sensus legitimus est, juxta communem explicationem Doctorum, quod qui operatur remissè, recipiet remissum gradum gloriæ, & pro paucis operibus parvos gloriæ gradus consequetur. Unde S. Bernardus hunc locum explicans, ait: *Parva seminis detractio, magna segetis est diminutio.*

Probatum secundò ex Tridentino sess. 6. cap. 10. ubi docet justos per bona opera, quibus mandata Dei & Ecclesiæ observant, crescere in gratia quâ justificati sunt: Sed ad observationem mandatorum non est necessarium quod justiperentur ex actu intensiori, quàm sit habitus præexistens: Ergo ut crescant in gratia & charitate, subindeque in gloria, non requiritur quod actus meritorius ejusdem augmenti sit intensior habitu præexistente; & per consequens per actus remissos charitatis, augmentum gratiæ, charitatis, & gloriæ, de condigno mereantur.

Confirmatur: In eodem Concilio, eadem sessione 6. can. 32. sic dicitur: *Si quis dixerit justificationem bonis operibus quæ ab eo per Dei gratiam & Jesu Christi meritum sunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, anathema sit.* Sed quilibet actus charitatis, etiam remissus, est opus bonum, factum à justo, per Dei gratiam, & Jesu Christi meritum: Ergo est meritorius augmenti gratiæ & gloriæ.

Confirmatur ampliùs: Concilium Tridentinum, Scriptura, & Patres, meritum tribuentes nostris operibus, indistinctè loquuntur, neque inter actus intensos & remissos ullo modo distinguunt: At ubi jura non distinguunt, nec nos distinguere debemus: Ergo &c.

Probatum tertio conclusio ex D. Thoma 1. 2. 113. quæst. 114. art. 8. ad 3. ubi ait: *Quolibet actu meritorio meretur homo augmentum gratiæ.* Et hinc quæst. 24. art. 6. ad 1. dicit: *Quilibet actus charitatis meretur charitatis augmentum.* Ex quibus verbis hoc argumentum formari potest: Meritum augmenti gratiæ & charitatis, non stat absque merito

ad augmentum charitatis requirit dispositio- A nem proportionantem subjectum ad formam: ex quo inferitur in resp. ad 1. quod licet quilibet actus charitatis mereatur ejus augmentum, non tamen posito quolibet actu remisso statim augetur charitas, sed solum quando ponitur actus intensior habitu, ut constabit ex dicendis articulo sequenti: At si actus charitatis solum moraliter & meritorie concurreret ad augmentum habitus, non requireretur talis proportio & comparatio inter actum & habitum, ut de se patet: Ergo juxta D. Thomam, actus charitatis sunt dispositiones physicae, & non solum morales, ad augmentum habitus.

Dices: Si actus charitatis sint dispositiones physicae ad ejus augmentum, subindeque requiratur actus intensior, ut detur augmentum, nunquam actu remisso correspondebit suum præmium; quia cum ille actus intensior etiam mereatur, & disponat ad augmentum sibi correspondens, relinquatur actus remissus præcedens sine aliqua dispositione, quæ non sit occupata suo proprio augmento: Ergo vel nunquam dabitur illi præmium, vel eadem dispositio deserviet pro augmento actus remissi, & actus intensi, quod est ponere, aliquid augmentum dari sine dispositione physica sibi correspondente.

Hoc argumentum tangit præcipuum hujus disputationis difficultatem, quæ Theologorum ingenia mirum in modum exercet, & torquet. Unde bellè ait Goranus serm. 2. in Dominicam 22. post Pentecost. *Clerici disputant de augmento charitatis: sed sancti orant pro augmento charitatis, &c.* Ut ergo plenè & dilucidè hæc difficultas resolvatur, duo à nobis breviter hic discutienda sunt: primum est, an actus charitatis, etiam remissi, mereantur augmentum ejus: secundum, quandoquidem tale augmentum pro actibus remissis conferatur, an quando actus remissus elicitur, vel quando ponitur actus intensior habitu, aut ipsi æqualis, vel utrum usque ad finem vitæ differatur? Unde sit

ARTICULUS VII.

An actus charitatis remissi augmentum gratiæ, charitatis, & gloriæ mereantur?

Partem negantem tenent D. Bonaventura, & Durandus, quibus favent Victoria, Soto, & Vega, existimantes actus remissos charitatis esse quidem meritorios augmenti gratiæ, & gloriæ, sed non charitatis: supponunt enim isti Auctores gratiam, & charitatem in adultis æquales non esse, nec sibi mutuo correspondere, sed aliquem posse in gratia esse valde perfectum, qui tamen in charitate erit satis imperfectus: sicut (inquiunt) in Christo gratia fuit infinita, & tamen in ipso non fuit infinita charitas. Bannez autem hic quæst. 24. art. 6. dubio 1. in relect. de augmento charitatis, concedit quidem actus charitatis remissos mereri de condigno gratiæ, charitatis, & gloriæ augmentum, sed ait illud non esse distinctum ab eo quod debetur actibus intensioribus habitu, eundemque gradum gratiæ, charitatis, & gloriæ essentialis dari à Deo pluribus titulis; & ad summum actibus remissis majorem gloriam accidentalem correspondere. Pro explicatione veræ, & communis sententiæ, sit

Top. 17.

Yy

merito

merito augmenti gloriæ; cum gratia sit semen gloriæ, & charitas mensura luminis gloriæ, & visionis beatificæ, ut ex eodem S. Doctore infra ostendimus: Sed D. Thomas in priori testimonio docet quoslibet actus charitatis mereri augmentum gratiæ, & in posteriori, mereri charitatis augmentum: Ergo sentit quemlibet actum charitatis, etiam remissum, promereri gloriæ, gratiæ, & charitatis augmentum.

114. Quartò probatur ratione: Actui charitatis remissio, hoc est non ad æquantem intentionem habitus, conveniunt omnes conditiones, ad meritum de condigno augmenti gratiæ & gloriæ necessariæ; est enim supernaturalis, in obsequium Dei factus, ab homine grato procedens, & à charitate elicitus; quæ solum conditiones ad meritum de condigno requiruntur, ut in Tractatu de merito ostendimus: Ergo actus remissi charitatis sunt meritorii de condigno augmenti gratiæ & gloriæ.

115. Quintò suaderi potest eadem conclusio ex absurdo & inconvenienti, quod sequitur ex adversa sententia: Si enim per actus remissos iusti non mererentur augmentum gratiæ & charitatis, sequeretur eum qui operaretur remissius, aliquando mereri, non verò eum qui operatur intensius, seu qui ferventiorum charitatis actum elicit: v. g. si in aliquo sit charitas ut unum, & operetur intensè ut duo, merebitur augmentum gratiæ & charitatis; si verò in alio sit charitas ut sex, & operetur intensè ut quatuor, aut quinque, iuxta Adversariorum sententiam, augmentum gratiæ & charitatis non merebitur; quod absurdissimum esse, & à ratione penitus alienum, nemo est qui non videat: sic enim idem actus, prout fieret à sanctiore, non esset meritorius; prout verò fieret à minus sancto, esset meritorius.

116. Denique probari potest specialiter contra Victoriam, Sotum, & Vegam, ac demonstrari, quod repugnet actus charitatis remissos mereri de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ, nisi etiam augmentum charitatis mereantur. In primis enim, juxta D. Thomam 1.2. quæst. 110. art. 4. ad 1. charitas dimanat à gratia, sicut potentia ab anima: Sed non stat augmentum essentia, absque incremento proprietatum, sicut non stat absque proprietatibus existere essentiam: Ergo non potest gratia habitualis crescere, absque augmento charitatis: subindeque repugnat actus charitatis remissos, mereri de condigno augmentum gratiæ, & tamen non mereri de condigno augmentum charitatis.

117. Confirmatur: Si augeretur gratia, & tamen charitas non augeretur, sequeretur quod ille qui magis esset dilectus à Deo, minus diligeret Deum, contra illud Proverb. 8. *Ego diligentes me diligo; & istud Joan. 14. Si quis diligit me, diligitur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.* Quibus verbis significatur, quod magis diligentes Deum, magis diliguntur à Deo: charitas enim est mutua amicitia inter Deum & hominem, ut art. 1. ostendimus. Sequela patet: Nam per gratiam homo diligitur à Deo, cum gratia faciat hominem objectum congruum divinæ dilectionis, ut in Tract. de gratia declaravimus; per charitatem verò homo diligit Deum, cum illa sit principium proximum diligendi: Ergo si esset major gratia in aliquo, quam charitas, & si habitus gratiæ sanctificantis augeretur, non aucto habitu charitatis, homo magis dilectus à Deo, non magis diligeret Deum.

118. Deinde quòd etiam repugnet hominem me-

mereri augmentum gloriæ & visionis beatificæ, absque eo quòd mereatur augmentum charitatis, ostenditur ex D. Thoma qui variis in locis docet gloriam proportionari, & mensurari secundum quantitatem charitatis, sed præsertim 1. p. qu. 12. art. 6. in corpore ubi ait: *Qui plus habet de charitate, perfectius Deum videbit, & beatus erit.* Et ibidem docet, inæqualitatem visionum proximè reduci in luminis gloriæ inæqualitatem, & istam in inæqualitatem charitatis. Item 1.2. qu. 114. art. 8. probat hominem suis actibus mereri augmentum charitatis & gratiæ, quia tale augmentum est via ad augmentum gloriæ, quæ autem ultimum meretur terminum, meretur in terminum. Demum in 1. dist. 17. qu. 2. art. 1. ad 1. & ad Annibaldum ibidem ad 3. cum sibi objiceret: *Qui potest ad majus, potest etiam ad minus:* Sed homo quolibet actus charitatis meretur augmentum vitæ æternæ, quod est majus augmento charitatis: Ergo multò magis augmentum charitatis. Respondet negando esse majus mereri augmentum vitæ æternæ, quàm augmentum charitatis quia meritum augmenti charitatis est meritum augmenti vitæ æternæ, & e converso. Censet ergo D. Thomas, hominem per actum intensum, vel remissum, non posse mereri augmentum gloriæ, & visionis beatificæ, nisi etiam augmentum charitatis mereatur.

Dico secundò: Actibus remissis non correspondet diversis titulis idem gradus gratiæ, charitatis, & gloriæ, qui debetur actui intensiori, ad augmentum habitus disponenti, sed diversis, Ita communiter docent nostri Thomistæ, contra Bannem supra citatum.

Probat primò: Concilium Tridentinum, supra citatum, definit iustos crescere in gratia & charitate per bona opera, quibus mandata Dei & Ecclesiæ observant, subindeque per actus charitatis etiam remissos; cum ad observationem mandatorum non sit necessarium, quod homo eliciat actus intensiores habitu, ut supra arguebamus: Atqui si actibus remissis, non corresponderet aliquis gradus gratiæ & charitatis, diversus ab eo qui responderet actui intensiori, ad augmentum habitus disponenti, sed idem gradus daretur pluribus titulis, iustus non posset dici cum proprietate per actus remissos charitatis crescere in gratia & charitate; cum forma non dicatur cum proprietate crescere & augeri, nisi crescat in intentione, & novum aliquem, quem antea non habebat, gradum acquirat: Ergo actibus charitatis remissis responderet aliquis gradus gratiæ & charitatis, diversus ab eo qui debetur actui intensiori, non verò idem, ut datus pluribus titulis.

Confirmatur: Idem Concilium sess. 6. cap. 16. ait: *Bene operantibus usque in finem proponenda est vita æterna, tanquam merces, ex ipsius Dei promissionibus bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda.* Ubi cum nullum opus bonum excludatur à merito vitæ æternæ, colligitur non solum actus charitatis intensos, sed etiam remissos, esse meritorios præmiis vitæ æternæ, ejusque augmenti, ac per consequens augmenti gratiæ & charitatis. Atqui si idem gradus gloriæ, & gratiæ, & charitatis, qui responderet actui intensiori, ad augmentum habitus disponenti, responderet diversis titulis actibus remissis, non responderet ut merces ad æqualitatem justitiæ, & ut præmium ipsis adequatum; sicut denarius jam ex justitia debitus operanti pro opere unius diei,

diei, non responderet ut merces operi alterius diei, quamvis diceretur debitus alio titulo; v. g. si aliquis laboraret in vinea alterius per tres dies, & mereretur quolibet die viginti asses, qui vellet remunerare laborem illum trium dierum, solvendo tantum viginti asses, sed pluribus titulis, censeretur laborem duorum dierum, suam mercedem fraudare: Ergo idem quod prius.

Dices, ad salvandam cum rigore doctrinam Concilii, & ejus definitionem, sufficere quod faciamus actibus remissis charitatis respondere novam gloriam accidentalem.

Sed contra: Concilium locis citatis indifferenter loquitur de bonis operibus intensis, vel remissis: Ergo sicut bonis operibus intensioribus correspondet intensior gloria, non solum accidentaliter, sed etiam essentialiter; ita & actibus remissis respondet novus gradus gloriæ essentialis, & non solum nova gloria accidentaliter.

Probat secundò conclusio: Pluribus operibus satisfactoriis non correspondet remissio ejusdem pœnæ pluribus titulis, sed majoris pœnæ condonatio: Ergo similiter pluribus actibus remissis charitatis non respondet, diversis titulis, idem gradus gratiæ, charitatis, & gloriæ, qui debetur actui intensiori, ad augmentum habitus disponentis, sed diversus. Consequentia patet ex paritate rationis: eadem enim videtur esse ratio de merito, ac de satisfactione; cum non minus in merito, quam in satisfactione, justitiæ æqualitas servanda sit. Antecedens etiam videtur manifestum: Si enim aliquis eadem intensione & charitate jejune decies, plus satisfaciens pro peccatis, & pœnis eis debitis, quam si solum jejune semel: Ergo pluribus operibus satisfactoriis non correspondet remissio ejusdem pœnæ, pluribus titulis, sed majoris pœnæ condonatio.

Probatur tertio: Diversa peccata puniuntur in inferno diversis pœnis particularibus, non vero eadem pœnâ, ut pluribus titulis infligat: Ergo pluribus actibus remissis charitatis correspondet distinctus & particularis gradus gloriæ, non vero idem pluribus titulis. Antecedens est certum: Consequentia verò videtur manifesta. Nam ut rectè ait Victoria, relectione de augmento charitatis, parte primâ: Indignum videtur divinâ bonitate, ut pro actu malo, quantumcumque remissum, recipiat quis pœnam (scilicet particularem & distinctam) & pro bono actu remisso non habeat mercedem, scilicet distinctam à mercede actus intensioris, ad augmentum habitus disponentis, sed eandem diverso titulo.

Quartò suaderi potest conclusio hac ratione, Actus intensus ut octo, elicitus ab habente charitatem ut decem, majoris est dignitatis, meliorisque conditionis, quam actus intensus ut quatuor, elicitus ab habente charitatem ut unum; cum ille sit in intensione excedat; & aliâ ratione majoris dignitatis subjecti operantis non decrecat, sed augeatur potius dignitas aut valor operis: Sed iste secundus actus est meritorius augmenti gratiæ, charitatis, & gloriæ, distincti ab augmento quod in præmium correspondet cuilibet alteri actui charitatis, sive antecedenti, sive subsequenti: Ergo etiam primus actus, etsi remissior habitu, meretur novum gradum gratiæ, charitatis, & gloriæ, ac diversum ab eo qui debetur actui intensiori, ad augmentum habitus disponentis.

Denique probatur conclusio ex absurdis & inconvenientibus, quæ sequuntur ex adversa

Tom. IV.

sententia: Si enim per actus remissos homo non mereatur gradum aliquem gloriæ, diversum ab eo qui actui intensiori ad augmentum habitus disponenti debetur, sequitur hominem sanctissimum, qui per quinquaginta, vel sexaginta annos vitam sanctissimam duceret, eliciendo innumeros actus charitatis, solum intensos ut octo, & tandem cum actu charitatis intenso ut decem martyrium pateretur, non recepturum majus præmium essentialiter, quam hominem flagitiosissimum, qui per multos annos vitam egerit turpissimam, & omni vitiorum ac flagitiorum genere refertam, & solum unico instanti antemortem elicit actum charitatis ut decem: quod rationi, ac divinæ justitiæ & æquitati parum consonum videtur.

Sequitur etiam ex eadem sententia, quod si homo eliciat plures actus remissos, & nunquam actum ferventiorum, & sic moriatur, actus illi perpetuò carebunt suo præmio, & nequidem habebunt augmentum gratiæ & gloriæ pluribus titulis ipsis correspondens, subindeque sequitur quod justus omnino privabitur præmio, quod meruit de condigno: Sed hoc dici nequit; aliâs Deus in præmiando non esset talis liberalis, quam justus in puniendo; si quidem non relinquit demeritum sine pœna, & relinqueret meritum sine præmio, ut rectè ratio cinatur Illustrissimus Avenionensis Archiepiscopus, hic art. 6. cap. 3. ubi egregiè ac eruditè Bannis sententiam confutat.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò contra primam conclusionem: D. Thomas in 1. dist. 17. qu. 2. art. 3. ad 2. sic ait: Quilibet actus charitatis, in quantum est informatus tali habitu, ordinatur ad præmium substantiale, non tamen ad augmentum præmii, sed nec ad augmentum charitatis. Idem habet ad Annibaldum ibidem art. 3. in corp. 2. & in 2. dist. 27. quæst. 1. art. 5. ad 2. ubi inquit: Non oportet quod quilibet actus meritorius augmentum gratiæ mereatur, quia non in quolibet actu meritorio invenitur illa conditio, per quam ex actu consequitur augmentum habitus, sed solum in illo actu quo quis utitur gratiâ acceptâ, secundum proportionem suarum virium, ita ut in nullo desit gratia Dei. Ergo ex D. Thoma actus remissi charitatis non merentur augmentum gloriæ, nec gratiæ, nec charitatis.

Ad primum locum, respondeo D. Thomam ibi loqui de actu primo charitatis, qui est ultima dispositio ad infusionem gratiæ, qui etiam si intensissimus sit, nec ad augmentum præmii, nec ad augmentum charitatis ordinatur, sed solum ad præmium substantiale, cum sit primus qui hominem dignum præmio gloriæ facit, & non præsupponat præmium debitum quod augeat, ut ait idem S. Doctor in 3. dist. 17. quæst. 2. art. 3. in corp. & ad 2.

Respondeo secundò, quod si D. Thomas verba illa dixit propter actum remissum, à charitate prius infusa procedentem, solum voluit talem actum non mereri augmentum charitatis, statim conferendum: ut enim ex actu statim sequatur augmentum habitus, non sufficit ut sit talis augmenti meritorius, sed insuper requiritur ut sit causa, & sufficiens dispositio physica, qualis non est actus remissus, ut dicemus articulo sequenti. Et per hoc patet ad secundum testimonium: ibi enim manifestè loquitur S. Doctor de merito, cui statim redditur augmentum, ut constet ex

Y y 2

verbis